

151 ע'ר

הקוד המוסרי במלחמות דוד

שמעון קליין

א. צרור את המדינים אע"פ שכתבתי כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום לאלו לא תעשו כן לא תדרוש שלומם וטובתם, את מוצא במי שבא עמהם במדת רחמים לסוף בא לידי בזיון מלחמות וצרור, ואיזה זה דוד (שמואל ב' י'). ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש אמר לו אלהים-אתה תעבור על דברי אני כתבתי לא תדרוש שלומם וטובתם ואתה עושה עמם גמילות חסד? אל תהי צדיק הרבה, שלא יהא אדם מוותר על התורה וזה שולח לנחם בני עמון ולעשות עמו חסד, סוף בא לידי בזיון (שמואל ב'). ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח את חצי זקנם ויכרת את מדויהם בחצי עד שתותיהם וישלחם ובא לידי מלחמה... וכתוב (שם י') וירא יואב כי היתה אליו פני המלחמה וגו' מי גרם לדוד כך? שבקש לעשות טובה עם מי שאמר אלהים-לא תדרוש שלומם לכך כתיב צרור את וגו' (במדבר רבה פרשה כא).

ב. ויסע משם אברהם. כתיב רעך ורע אביך וגו' (משלי כז י'), זה חנון בן נחש מלך בני עמון, שנאמר ויהי אחרי כן וימת מלך בני עמון וגו' (ש"ב י', א), ויאמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש וגו' (ש"ב י', ב). אמר ר' ברכיה בשם ר' אלעזר בן פדת ומה חסד עשה נחש עם דוד שאמר כאשר עשה אביו עמדי חסד? אלא כשברח דוד משאול הלך דוד וכל בית אביו אצל מואב, אמר להם קבלו בית אבא, שנאמר וינחם את פני מלך מואב (ש"א כ"ב, ד), ויאמר אל מלך מואב ישב נא אבי ואמי (ש"א כ"ב, ג), וקבלו אותם. כיון שיצא דוד עמד מלך מואב והרג לאביו ולאמו ולאחיו של דוד, לא נשתייר מהם אלא אחד, שנאמר ליהודה אליהוא מאחי דוד (דה"א כ"ז, יח). אמר ר' לוי הכהן בר חלפתא שלא נשתייר מהם אלא אחד. והיאך נמלט אליהוא? אלא ברח ממלך מואב והלך אצל נחש מלך בני עמון וקבלו, שלח מלך מואב ואמר לנחש שמא בא אחד מאחי דוד אצלך, אמר לו לאו, ושמר עד שבא דוד, לכך אמר דוד אעשה חסד עם חנון בן נחש. כיון שבאו שלוחיו של דוד אצל חנון, אמרו לו שרי בני עמון מהו כך, המכבד דוד את אביך בעיניך כי שלח לך מנחמים? (ש"ב י', ג), אל תאמן בדוד, למה, שאלהים-מזהירו בשבילם, כתיב בתורתו לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (דברים כ"ג, ד), וכתוב לא תדרוש שלומם וטובתם (דברים כ"ג, ז), ואלהים-מזהירו והוא מבטל דברי אלהיו ואומר אעשה חסד עם חנון בן נחש, הלא בעבור חקור את העיר! מיד ויקח חנון את עבדי דוד ויגלח וגו' (ש"ב י', ד), ורוח הקדש צווחת רעך ורע אביך וגו' (מדרש תנחומא פרשת וירא סימן כה).

ג. ישנן שתי שאיפות אצילות: בירור בירורים, והעלאת עולמות. הראשונה היא מידת כל אדם, ועבודת הצדיקים של הדורות קשורה ברעיון יסודי זה, והשניה היא מידת יחידי עולם ואבות עולם, שאור רוח אפים משיח ד' זורח בהם... עבודת מעלי העולמים היא עבודת משיח, להבאת גאולה לכל. אם היה דבר אחד בכל המציאות יוצא מכלל שאיפת טובם, כבר היו יורדים לכלל מבררי בירורים... בשביל שנשמתו של משיח היתה מושרשת בקליפת עמון ומואב, הניגוד לאור אלהים שבעממיות וגזעיות, והשורש ההרגשי והפסיבי ביחוד הזה, שייך הוא דוקא בענף הנקבי שבקליפה זו, שהוא היותר עז וקשה מהצד הזכרי שבה, נמתק משום כך הענף כולו ויצא מזהמתו. ונמצא שדוד עצמו, שעל ידו נתעוררה עוד פעם השאלה של עמוני ולא עמונית, הוא בכח נשמתו. שאורו של משיח התגלה בה כבר בכל צביונו בפנימיותו, גרם להוראה זו של היתר, שיצאה מדרשת עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. וזה בא כבר בתכונה של העלאה... (ערפלי טוהר כ' - כב').

מכללת הרצוג-גוש עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייץ תש"ע